

radio-telegrafski signali. Upravo je u tom razdoblju radio-telegrafski signal postao uobičajen i u vojnoj upotrebi. Radiotelegrafski signal je bio uvek u povezani s komunikacijom na moru, ali je u drugoj svetskoj ratu radio-telegrafski signal postao i u vojnoj upotrebi na kopnu. Upravo je u tom razdoblju radio-telegrafski signal postao uobičajen i u vojnoj upotrebi. Radiotelegrafski signal je bio uvek u povezani s komunikacijom na moru, ali je u drugoj svetskoj ratu radio-telegrafski signal postao i u vojnoj upotrebi na kopnu.

Prva radio-telegrafska stanica na našim prostorima puštena je u rad 3. avgusta 1904. godine. Bila je postavljena na brdu Volujica kod Bara u Crnoj Gori. Toga dana ostvaren je i prvi radio prenos, emitovanje radio-telegrafskih signala. „Radio emisija“ je ostvarivana sa identičnom prijemno-predajnom radio-telegrafskom stanicom „Marconi“ u italijanskom gradu Bari. Stanica na Volujici radiла je do avgusta 1914. godine, kada je austrougarska flota bombardovanjem onesposobila uređaje za dalji rad.

Prva radio-telegrafska stanica u Srbiji postavljena je sredinom 1915. godine u Nišu, u kojem je tada bilo sedište Vlade i Vrhovne komande Kraljevine Srbije. Stanica je prvenstveno služila za održavanje veza državnog i vojnog vrha sa zapadnim saveznicima. Oktobra iste godine stanica je demontirana i preneta u Kosovsku Mitrovicu, gde je kasnije uništena da ne bi bila zaplenjena od neprijatelja.

Iako se radio „emitovanje“ kod nas poklapa sa početcima svetskog radija, literatura o ovom, sada toliko rasprostranjenom mediju veoma je oskudna. Osim nekoliko teorijskih radova posvećenih radio novinarstvu, i zanimljive kompilacije *Aspekti radija* iz 1978. godine, drugih rada-va gotovo i nema.

Martin Šingler i Sindi Viringa načinili su ovo zanimljivo teorijsko, vrlo instruktivno štivo o radiju, bazirajući svoja saznanja i istraživanja na sopstvenim iskustvima i programskim koncepcijama BBC-ja (British Broadcasting Corporation). Od 18. januara 1923. godine, kada je BBC počeo emitovanje svog programa, ovaj radio jedan je od glavnih inovatora radio medija, kako u programskom tako i uredničko-tehnološkom smislu. Stoga iskustva autora sa-

brana u ovoj knjizi predstavljaju dragocen izvor teorijsko-praktičnih postavki modernog radio programa. U poglavlji-
ma 2 („Reči, govor i glasovi“) i 3 („Muzika, zvuci i tisina“)
obrađeni su fundamentalni principi delovanja radija i veo-
ma iscrpno razmotrene su teoretske i praktične postavke
različitih programskih orientacija.

Edicija Multimedia ovom knjigom obogaćuje neop-
hodnu literaturu o radiju delom koje će budućim istraživa-
čima, studentima i programskim stvaraocima predstavljati
nezaobilazni oslonac, značajan izvor saznanja i vredan pu-
tokaz u radu i proučavanju radija.

Zoran Jerković